

Državni izpitni center

N 0 9 1 6 3 1 3 2

REDNI ROK

Maj 2009

NAVODILA ZA VREDNOTENJE

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

ob koncu 3. obdobja

**POPRAVLJENA
MODERIRANA RAZLIČICA**

SPLOŠNA NAVODILA ZA VREDNOTENJE

Pri nalogah izbirnega tipa z enim pravilnim odgovorom več izbranih rešitev pomeni 0 točk.

Če je pravilnemu odgovoru dodano nekaj, kar ni pravilno (tudi če je v oklepaju), odgovor ovrednotimo z 0 točkami.

Če zaradi nečitljivosti popravljalec ne more ugotoviti pravilnosti oziroma nepravilnosti odgovora, odgovor ovrednotimo z 0 točkami. Popravljalec doda poseben znak za označevanje.

Pri nalogah utemeljevanja je potrebno upoštevati skladnost utemeljitve z etičnimi pravili, konvencijo, deklaracijo, ustavo, zakoni.

Pravopisnih napak v odgovorih ne popravljamo. Priznamo tudi zapis, iz katerega lahko razberemo vsebinsko pravilen odgovor (npr.: **Kennedy** – **Kenedi**). Ne priznamo pa zapisov, ki imajo zaradi pravopisnih napak spremenjen pomen (npr.: **Perun** – **Peron**).

ZNAKI ZA POPRAVLJANJE

Dogovorjeni osnovni znaki za označevanje v preizkusih znanja:

- ✓ pravilen odgovor
- ¥ nepopoln ali manjkajoč odgovor
- // nepravilen odgovor

Dogovorjen poseben znak za označevanje:

- ! nerazločen/neberljiv zapis

Znake za označevanje zapisujemo:

- v preizkus znanja,
- z rdečim kemičnim svinčnikom,
- na desno stran odgovora,
- nikoli čez učenčev odgovor,
- ob zapisu napačnega dogovorjenega znaka le tega prečrtate in zapišete pravilni znak, ob prečrtanem znaku zapišete svoje inicialke,
- popravljalec ne dopisuje pravilnih rešitev.

ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI: NAROD, DRŽAVA

1. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

a)

1.1 B 1 točka

b)

1.2 A 1 točka

Skupaj 2 točki

2. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

2.1 Ker v družini in s prijatelji zadovoljujemo potrebo

- po preživetju;
- po varnosti;
- po ljubezni;
- po sprejetosti;
- po socializaciji

– Nudijo nam pomoč;

– kjer prevladujejo osebni ali intimni odnosi 1 točka

OPOMBE: Upoštevamo tudi utemeljitve z opisi zgoraj naštetih potreb in odgovore, ki se nanje smiselno navezujejo.

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- enakovredni odnosi (ni hierarhije);
- ker je manjša skupina, kjer si zaupamo in pomagamo;
- ker nam največ pomenijo;
- ker z njimi preživimo veliko časa in jim zelo zaupamo;
- ker sta skupini, v kateri se ni treba včlaniti;
- potrebno se jim je najbolj posvečati;
- ker med tema dvema prevladujejo posebna čustva;
- ker se v obeh največ naučimo.

Samo naštevanja potreb ne priznamo kot pravilni odgovor.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- ker je manjša skupina;
- ker smo vedno v stiku z njimi;
- ker z njimi preživimo največ časa;
- ker sta to osnovni skupini;
- ker je družina samo ena;
- osebne koristi;
- ker smo z njimi krvno povezani;
- ker si družine ne moremo izbirati sami in jo imamo ves čas, prijatelje si izbiramo sami in jih imamo določen čas.

DRUŽINA**3. naloga**

Rešitve z navodili za vrednotenje:

3.1 B 1 točka

4. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

- 4.1** – Potreba/pravica po (obeh) starših;
– Potreba/pravica po druženju s starši;
– potreba/pravica po družini,
– potreba/pravica po varnosti;
– potreba/pravica po sprejetosti;
– potreba/pravica po ljubezni;
– potreba/pravica po pripadnosti 1 točka

OPOMBE: Upoštevamo tudi opise zgoraj navedenih potreb in pravic.

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- ljubezen;
- pozornost.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- konvencija o otrokovih pravicah;
- otrokove pravice;
- skrbništvo;
- starševstvo;
- očetovstvo;
- materinstvo;
- z obema staršema se dobro razume.

5. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

a)

- 5.1** – Oče je Gašperja žalil, nanj vpil in ga oklofutal;
– s fizičnim in/ali psihičnim in/ali verbalnim nasiljem je bil otrok ponižan;
– oče je bil do Gašperja nasilen, zato mu Gašper ni mogel pojasniti situacije ..1 točka

OPOMBE: Pravilni odgovor so vsi tisti, ki vključujejo obsodbo vseh vrst nasilja.

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- ker je avto poškodoval nenamerno, v nobenem primeru pa ga oče ne bi smel oklofutati;
- ker avta ni poškodoval namerno, pa še kaznovan je bil.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- ker je poškodoval očetov avto;
- ker avta ni poškodoval namerno.

b)

- 5.2** – Oče in Gašper se morata pogovoriti in situacijo razčistiti;
– oče se mora sinu opravičiti za nasilje in Gašper se mora očetu opravičiti za nastalo škodo;
– vključitev institucije v reševanje problema;
– vključitev odrasle osebe 1 točka

OPOMBE: Odgovor naj smiselno vključuje: opravičiti se; pogovoriti se; razčistiti; razrešiti (pogovoriti se o vzrokih, posledicah, ravnanju).

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- pogovor;
- oče naj se opraviči;
- obojestransko opravičilo;
- oče bi potreboval pomoč, da ne bi več tepel Gašperja.

Vsak odgovor, ki razlaga, kakšni bi morali biti odnosi med očetom in Gašperjem pred konfliktom, je nepravilen.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- oče mora biti manj strog;
- oče bi moral biti bolj strpen in razumevajoč, Gašper pa bi moral bolj paziti;
- Gašper naj naredi dobro delo za očeta;
- Gašper naj se opraviči.

Skupaj 2 točki

6. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

a)

6.1 C 1 točka

b)

6.2 B 1 točka

Skupaj 2 točki

VZORNIKI IN AVTORITETE

7. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

a)

- 7.1** – Vzorniku želimo biti podobni po videzu; oblačenju; vedenju; govorjenju itd.;
- preko vzornika se med seboj povezujemo;
 - vzornik vzbuja spoštovanje; občudovanje;
 - vzornik naše vedenje usmerja z zgledom 1 točka

OPOMBE: Upoštevamo odgovore pri katerih učenci navedejo, da vzorniki ali avtoritete vplivajo pozitivno ali negativno na njihovo vedenje, vendar morajo ta vpliv razložiti.

b)

- 7.2** Uradna avtoriteta vpliva na naše vedenje tako da:
- upoštevamo pravila;
 - upoštevamo dogovore;
 - uradno avtoriteto ubogamo;
 - se ji podredimo;
 - vzbuja spoštovanje;
 - vzbuja strah 1 točka

OPOMBE: Upoštevamo odgovore pri katerih učenci navedejo, da vzorniki ali avtoritete vplivajo pozitivno ali negativno na njihovo vedenje, vendar morajo ta vpliv razložiti.

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- vpliv avtoritet na politično odločanje;
- osebno prepričanje.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- vplivi uradnih avtoritet niso vedno najboljši;
- avtoritete vplivajo na nas dobro/pozitivno ali slabo/negativno.

Skupaj 2 točki

8. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

a)

- 8.1** C 1 točka

b)

- 8.2** – Odgovorni so ravnali neodgovorno;
- ogroženo je bilo življenje ljudi (otrok);
 - neurejenost cestišča – nevarnost;
 - prebivalci niso bili povabljeni k odločanju;
 - neodzivnost institucij/odgovornih za problem 1 točka

Skupaj 2 točki

SPORAZUMEVANJE IN ODLOČANJE V SKUPNOSTI

9. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje

- 9.1** – Takrat, kadar prinaša novo rešitev;
 – takrat, kadar opozori na problem;
 – takrat, kadar osvetli problem;
 – takrat, kadar nas česa naučijo;
 – takrat, kadar so gibalno razvoja;
 – takrat, kadar so manjše zlo;
 – takrat, kadar se preizkuša meje dovoljenega;
 – takrat, kadar razvijajo veščine za razreševanje problemov;
 – takrat, kadar premaknejo stvari z »mrtve točke«;
 – takrat, kadar osebe v konfliktu dosežejo kompromis;
 – kadar sklenejo soglasje 1 točka

OPOMBE: Upošteva se odgovore, ki vsebujejo navedbo konkretne situacije, ki razlaga enega od zgoraj navedenih opisov.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- boljši konflikt kot pretep;
- kadar gre za naše življenje.

10. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

a)

- 10.1** – Komunikacija je bila prekinjena;
 – skregala sta se;
 – grozila mu je;
 – komunikacija je bila enosmerna;
 – postavila mu je ultimat;
 – ni se hotela pogovoriti;
 – konflikt/spor/prepir;
 – nista se pogovorila o svojih željah, pričakovanji 1 točka

OPOMBE:

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- komunikacija se je spremenila v izsiljevanje;
- nista se mogla odločiti, kam naj bi šla.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- ultimat;
- Mateja je Janezu dala na izbiro, kaj naj storita.

b)

- 10.2** A 1 točka
 Skupaj 2 točki

MEDIJI IN INFORMACIJE

11. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

11.1 C 1 točka

12. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

a)

12.1 Nalogo:

- obveščanja;
- posredovanja informacij;
- raziskovanja dejstev;
- poročanja;
- informiranja;
- vzpodbudili so reševanje problema 1 točka

OPOMBE:

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- opozorili/poročali/informirali/seznani/obvestili/objavili/posredovali/prenesli informacijo o nasilju med mladimi;
- ozavestili so problem.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- komentirali so primer;
- razpihnili so;
- opravili so svoje delo;
- nasilje med mladimi;
- o nasilju med mladimi.

b)

- 12.2 – Informacija je prikazovanje/prikaz/predstavitev objektivnih dejstev (poročanje o objektivnih dejstvih);
- informacija je prikazovanje/prikaz/predstavitev dogodkov;
 - komentar vsebuje subjektivni odnos; mnenje; stališče; prepričanje;
 - komentar dejstva osmišlja tako, kot jih vidimo 1 točka

OPOMBE: Priznamo odgovore, ki kažejo na to, da učenec razlikuje med informacijo kot dejstvom in komentarjem kot subjektivnim mnenjem.

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- informacija je splošni podatek, komentar je izjava;
- informacijo sprejmeš od medijev, nato pa komentiraš, kakšno je tvoje mnenje.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- komentar je, da nekdo nekaj komentira.

Skupaj 2 točki

GENERACIJE IN KULTURE – MEDSEBOJNO RAZUMEVANJE**13. naloga**

Rešitve z navodili za vrednotenje:

- Pomoč pri oskrbi (prinašanje stvari iz trgovine; pomoč pri pripravi hrane; pomoč pri pospravljanju);
- druženje in pogovor;
- prostovoljno delo 1 točka

OPOMBE: Priznamo odgovor, pri katerem učenec napiše kakršnokoli obliko konkretne pomoči.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- preobrazba starejših.

14. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

a)

- 14.1** – Dokončanje srednje stopnje izobraževanja;
- vstop v službo;
 - vstop na višjo stopnjo izobraževanja – univerzo/ visoko šolo;
 - prehod v odraslost/zrelost. 1 točka

OPOMBE:

Primeri nepravilnih odgovorov:

- prehod v polnoletnost;
- samostojnost;
- prehod v šolo.

b)

- 14.2** – Da to sporočimo javnosti;
- zaradi družabnosti, povezanosti;
 - ozaveščanje sprememb;
 - s tem dajemo prehodom poseben pomen;
 - tradicija;
 - prehod v novo življenjsko obdobje;
 - prevzemanje nove vloge 1 točka

OPOMBE:

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- ker ga doživimo le enkrat v življenju;
- dosežek;
- potrdimo dosežek;
- napredek;
- ker si ga moramo zapomniti.

Primeri nepravilnih odgovorov

- ker je to nekaj lepega;
- ker smo takrat veseli.

Skupaj 2 točki

UREJANJE SKUPNIH ZADEV IN VPRAŠANJA DEMOKRACIJE

15. naloga

Rešitve:

- Enaka pravila za vse;
- volitve;
- referendum;
- več političnih strank;
- delitev oblasti;
- upoštevanje pravic in dolžnosti državljanov;
- skupno odločanje o skupnih zadevah;
- enakost pred zakonom;
- spoštovanje večinske volje;
- zaščita manjšin.

OPOMBE: Priznamo odgovore, pri katerih učenec navaja splošna načela demokratičnega odločanja in ne konkretnih primerov.

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- države ne vodi le en človek;
- volijo tudi ženske;
- lahko povejo svoje mnenje;
- svoboda medijev.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- demokratična država;
- voli z 18. leti;
- parlament;
- vlada;
- državni zbor.

Navodila za vrednotenje:

15.1	Zapis glavne značilnosti 1	1 točka
15.2	Zapis glavne značilnosti 2	1 točka
	Skupaj	2 točki

16. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

16.1	D	1 točka
16.2	A	1 točka
	Skupaj	2 točki

17. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

- 17.1** – Varuh varuje državljanke pred kršenjem pravic, ki bi se zgodile na strani države in njenih organov;
- varuh pazi, da zakone spoštujejo tudi državni organi;
 - varuh še posebno ščiti človekove pravice s področja nacionalne, spolne, verske, rasne ali starostne pripadnosti;
 - varuh preverja pritožbe državljanov v zvezi z delovanjem državnih organov;
 - varuh lahko samoiniciativno raziskuje primere kršenja človekovih pravic;
 - varuh posamezniku ne more ustvariti ustrezne pravice;
 - varuh daje predloge, mnenje;
 - varuh je zunaj sodna instanca;
 - sodišča razsojajo po zakonih, so veja oblasti;
 - sodišče obravnava primere, ki jih dobi v rzsodbo;
 - sodišče mora posamezniku ustvariti ustrezne pravice;
 - sodišče odloča in razsoja 1 točka

OPOMBE: Za pravilen odgovor zadostuje opredelitev vlog obeh organov.

18. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

- 18.1** – Ker je zakonodajni organ;
- ker sprejema zakone 1 točka

OPOMBE:

Primeri nepravilnih odgovorov:

- ker odloča o vsem.

VERSTVA IN VEROVANJA, KRŠČANSTVO**19. naloga**

Rešitve z navodili za vrednotenje:

a)

- 19.1** C 1 točka

b)

- 19.2** – (katoliška, krščanska, škofjeloška) cerkev;
- bazilika 1 točka

c)

- 19.3** Judovstvo/judaizem/židovstvo/judovska veroizpoved/židovska veroizpoved .. 1 točka

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- Judi;
- Judovska.

Skupaj 3 točke

20. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

20.1 Odgovori, ki navajajo, da veroizpoved ni pogoj za:

- pridobitev službe ali stanovanja;
- za obiskovanje šole 1 točka

OPOMBE: Priznamo vse odgovore, ki navajajo, da ne gre niti za privilegiranost niti za deprivilegiranost na podlagi veroizpovedi. V odgovorih učencev se mora odražati razumevanje, da gre za institucionalno prepoved diskriminacije na podlagi vere in ne za prepoved na podlagi osebnih predsodkov.

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- v šoli ni obveznega verouka;
- kristjani in muslimani imajo enake pravice;
- da se lahko prosto sprehajaš v kateremkoli oblačilu;
- muslimani in pripadniki drugih veroizpovedi lahko volijo predsednika republike.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- šola;
- vsako vero je treba spoštovati;
- neko dekle je krščanske vere, fant pa judovske in so starši proti poroki.

POKLICI IN DELO**21. naloga**

Rešitve z navodili za vrednotenje:

a)

21.1 B 1 točka

b)

21.2 C 1 točka

Skupaj 2 točki

22. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

a)

22.1 Ponudba in povpraševanje po prostih delovnih mestih in delovni sili 1 točka

OPOMBE: Priznamo odgovore, ki vključujejo oba pojma, delodajalec in delojemalec.

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- zaposlovanje in odpuščanje delovne sile;
- sem spadajo vsi delodajalci, ki potrebujejo delovno silo in iščejo delojemalce.

b)

22.2 – Notranji razpis je ponujen, objavljen znotraj delovne organizacije;
– zunanji razpis je objavljen v sredstvih javnega obveščanja 1 točka

OPOMBE:

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- na javni razpis se lahko prijavi kdorkoli, na notranji razpis se prijavi posameznik ali manjša skupina ljudi.

Skupaj 2 točki

DRUŽBA PRIHODNOSTI**23. naloga**

Rešitve:

- Inšpekcije: tržna; sanitarna; gradbena; okoljevarstvena;
- Zveza potrošnikov Slovenije;
- Urad za varstvo konkurence;
- Komisija za preprečevanje korupcije;
- Urad za varstvo potrošnikov;
- Okoljevarstveni urad;
- Varuh pravic gledalcev in poslušalcev

OPOMBE:

Priznamo tudi naslednje odgovore:

- Potrošniška zveza Slovenije;
- Društvo za zaščito potrošnikov;
- Družba za zaščito potrošnikov;
- Ustanova za zaščito potrošnikov.

Primeri nepravilnih odgovorov:

- sodišče;
- varuh človekovih pravic.

Navodila za vrednotenje:

23.1 Zapis imena ustanove ali službe 1 1 točka

23.2 Zapis imena ustanove ali službe 2 1 točka

Skupaj 2 točki

24. naloga

Rešitve z navodili za vrednotenje:

a)

24.1 Na označenem območju so: kmetijske površine; zeleni pas; polja; poljedeljske površine 1 točka

OPOMBE:

Priznamo tudi naslednje odgovore:

– ker je zaščiteno.

Ne priznamo odgovorov, ki se vsebinsko navezujejo na vprašanje 24 b.

Primeri nepravilnih odgovorov:

– onesnaževanja (voda, okolja ...).

b)

24.2 – Onesnaževanje tal;
– onesnaževanje voda;
– onesnaževanje podtalnica;
– zmanjševanje obdelovalnih površin
– prenaseljenost;
– obremenitev okolja (več smeti, hrup ...) 1 točka

OPOMBE: Za pravilen odgovor štejemo navedbo ene posledice.

Skupaj 2 točki

Skupaj 40 točk